

QUẢN LÝ NỢ THUẾ TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH LẠNG SƠN

TS. Nguyễn Thị Thu Trang* - Ths. Hoàng Nghiệp Quỳnh**

Thuế là một trong những công cụ quan trọng của Nhà nước để quản lý vĩ mô nền kinh tế. Tuy nhiên, tình trạng nợ thuế ngày càng gia tăng, diễn biến phức tạp, công tác thu hồi nợ thuế trở nên khó khăn đã ảnh hưởng đến việc cân đối ngân sách và chi tiêu của Chính phủ, đồng thời tác động không tốt đến những NNT có ý thức chấp hành tốt pháp luật thuế. Tuy tình hình nợ thuế trong thời gian qua đã được cải thiện đáng kể nhờ những nỗ lực của Chi cục Thuế khu vực VI nhưng tỷ lệ nợ thuế vẫn ở mức khá cao, đặc biệt là nợ khó thu. Vì vậy, đòi hỏi Chi cục thuế phải tăng cường tìm các biện pháp thu hồi nợ thuế, nâng cao hiệu quả quản lý nợ thuế. Bài viết nhằm đánh giá thực trạng công tác quản lý nợ thuế tại tỉnh Lạng Sơn, từ đó đề xuất các giải pháp nhằm đảm bảo công tác thu hồi nợ thuế được thực hiện đồng bộ, nhất quán, đáp ứng mục tiêu công bằng xã hội giữa các đối tượng nộp thuế trong việc chấp hành nghĩa vụ với ngân sách Nhà nước.

• Từ khóa: quản lý, thuế, nợ thuế.

Taxation is one of the key instruments used by the government for macroeconomic management. However, the growing and increasingly complex issue of tax debt, coupled with difficulties in debt recovery, has adversely affected the state budget balance and public expenditure. It has also negatively impacted compliant taxpayers who fulfill their tax obligations in accordance with the law. Although the tax debt situation has improved significantly in recent years thanks to the efforts of the Tax Department of Region VI, the overall tax debt ratio remains high especially in terms of irrecoverable debts. This situation necessitates that the regional tax authority strengthen its measures for tax debt collection and enhance the effectiveness of tax debt management. This paper aims to evaluate the current state of tax debt management in Lang Son province and to propose feasible solutions to ensure that debt recovery efforts are implemented consistently and systematically, thereby promoting fairness and equity among taxpayers in fulfilling their obligations to the state budget.

• Key words: management, tax, tax debt.

Ngày gửi bài: 28/01/2025

Ngày gửi phản biện: 10/02/2025

Ngày nhận kết quả và sửa phản biện: 08/4/2025

Ngày chấp nhận đăng: 15/5/2025

DOI: <https://doi.org/10.71374/jfarv.v25.i292.06>

1. Giới thiệu

Thuế là một trong những công cụ quan trọng của Nhà nước để quản lý vĩ mô nền kinh tế. Thông qua công cụ thuế, Nhà nước không chỉ tăng thu cho ngân sách nhà nước (NSNN), đảm bảo cơ sở vật chất cho sự tồn tại và hoạt động của

Nhà nước mà còn sử dụng nó để điều tiết vĩ mô nền kinh tế, thúc đẩy tăng trưởng, phát triển kinh tế nhanh, bền vững.

Trong thời gian qua, công tác quản lý thuế ở Việt Nam đã đạt được những thành tựu to lớn, thúc đẩy nền kinh tế phát triển vượt bậc, nhưng bên cạnh đó vẫn còn tồn tại nhiều hạn chế, thiếu sót cần được khắc phục. Một trong những hạn chế đó là tình hình nợ đọng thuế của các doanh nghiệp đã khiến cho NSNN bị thất thu. Quy mô nợ thuế năm 2022 là 361,4 tỷ đồng, năm 2023 là 429,9 tỷ đồng và năm 2024 là 562,5 tỷ đồng. Quy mô nợ có xu hướng tăng qua các năm.

Trong bối cảnh chung nền kinh tế hội nhập quốc tế, tỉnh Lạng Sơn cũng đã và đang triển khai công tác quản lý thuế nói chung, trong đó có công tác quản lý nợ thuế, cưỡng chế nợ thuế. Tuy tình hình nợ thuế trong thời gian qua đã được cải thiện đáng kể nhờ những nỗ lực của Chi cục Thuế khu vực VI nhưng tỷ lệ nợ thuế vẫn ở mức khá cao, đặc biệt là nợ khó thu. Vì vậy, đòi hỏi Chi Cục thuế phải tăng cường tìm các biện pháp thu hồi nợ thuế, nâng cao hiệu quả quản lý nợ thuế, chú trọng hoàn thiện hành lang pháp lý và các biện pháp nghiệp vụ để đảm bảo nguồn thu cho NSNN, tạo sự công bằng đối với các doanh nghiệp chấp hành pháp luật tốt, kích thích hoạt động sản xuất kinh doanh phát triển.

2. Phương pháp nghiên cứu

Các số liệu nghiên cứu được thu thập từ thông tin, số liệu trong báo cáo giai đoạn 2022 - 2024 (gồm: Tổng kết công tác thuế, Báo cáo Quản lý

* Trường Đại học Kinh tế và Quản trị kinh doanh - Đại học Thái Nguyên; email: thutrangqlkt@tueba.edu.vn

** Email: hoangnghiepquynh78@gmail.com

nợ và cưỡng chế nợ thuế, Công văn về việc giao chỉ tiêu thu nợ thuế của Chi cục Thuế khu vực VI; Công văn về việc giao chỉ tiêu thu nợ thuế của Cục thuế)

Toàn bộ số liệu thu thập được xử lý bởi chương trình Excel trên máy tính. Đối với những thông tin là số liệu định lượng thì tiến hành tính toán các chỉ tiêu cần thiết như số tuyệt đối, số tương đối, số trung bình và lập thành các bảng biểu, đồ thị.

Phương pháp phân tích thông tin thu thập được sử dụng trong bài viết bao gồm: Phương pháp thống kê mô tả, phương pháp so sánh.

3. Kết quả và bàn luận

3.1. Thực trạng nợ thuế trên địa bàn Tỉnh Lạng Sơn

Tình hình nợ thuế phân theo khả năng thu.

Tổng số tiền thuế nợ đến ngày 31/12/2024: 562.538 triệu đồng, trong đó: Tiền thuế nợ có khả năng thu: 261.147 triệu đồng, chiếm 46,4%/ tổng nợ. Tiền thuế nợ khó thu: 297.330 triệu đồng, chiếm 52,9%/Tổng nợ thuế. Tiền thuế nợ năm 2024 tăng so với cùng kỳ năm 2023 chủ yếu là do ảnh hưởng của số thuế nợ sai nợ ảo (Hệ thống không bù trừ tự động giữa số phát sinh với chứng từ nộp tiền).

Bảng 1. Tình hình nợ thuế phân loại theo khả năng thu trên địa bàn tỉnh Lạng Sơn giai đoạn 2022-2024 (Triệu đồng)

Chỉ tiêu	Năm 2022	Năm 2023	Năm 2024
Nợ có khả năng thu	355.612	176.021	261.147
Nợ khó thu	4.775	247.044	297.330
Tiền thuế nợ đang xử lý	973	6.813	4.061
Tổng	361.360	429.878	562.538

Nguồn: Chi cục Thuế khu vực VI

Nợ thuế phân theo sắc thuế

Phân loại nợ thuế theo sắc thuế gồm thuế, phí; đất; phạt, tiền chậm nộp; các khoản khác (gồm các khoản thu nợ không được phản ánh ở các tiểu mục thu nợ).

Giai đoạn 2022 - 2024: Tiền chậm nộp hai năm trở lại đây có dấu hiệu tăng cao, do hệ thống quản lý thuế tập trung thay đổi cách hạch toán tiền chậm nộp, các khoản chậm nộp chỉ thực hiện hạch toán khi người nộp thuế (NNT) nộp tiền thuế nợ vào NSNN. Do đó đối với các khoản nợ kéo dài, chưa đủ điều kiện khoanh nợ khiến số tiền chậm nộp hàng năm tăng cao.

Bảng 2. Tình hình nợ thuế phân loại theo sắc thuế trên địa bàn tỉnh Lạng Sơn giai đoạn 2022-2024 (Triệu đồng)

Chỉ tiêu	Năm 2022	Năm 2023	Năm 2024
Thuế, phí	240.676	263.160	264.538
Các khoản liên quan đến đất	21.577	48.634	115.082
Các khoản thu khác	32.493	54.548	68.144
Tiền chậm nộp	66.614	63.536	114.774
Tổng	361.360	429.878	562.538

Nguồn: Chi cục Thuế khu vực VI

Nợ thuế phân theo loại hình kinh tế

Giai đoạn 2022 - 2024, mức tăng hay giảm tổng số tiền nợ thuế trên địa bàn tỉnh Lạng Sơn chủ yếu do các khoản nợ của các doanh nghiệp ngoài quốc doanh. Những năm gần đây, đặc biệt từ sau đại dịch Covid-19, các doanh nghiệp trên địa bàn Lạng Sơn gặp rất nhiều khó khăn. Nợ thuế tăng cao, trong đó nợ thuế của Công ty TNHH MTV xuất nhập khẩu Golden Sun chiếm tỷ trọng chính: 259 tỷ đồng, chiếm 46,1% tổng nợ thuế tại thời điểm 31/12/2024.

Bảng 3. Tình hình nợ thuế phân loại theo loại hình kinh tế trên địa bàn tỉnh Lạng Sơn giai đoạn 2022-2024 (Triệu đồng)

Chỉ tiêu	Năm 2022	Năm 2023	Năm 2024
DN Nhà nước Trung ương	1.059	70	3.201
DN Nhà nước địa phương	5.727	8.821	8.980
DN có vốn đầu tư nước ngoài	3.876	4.343	1.984
DN ngoài quốc doanh	335.004	382.116	505.561
Hộ kinh doanh	15.694	34.528	42.812
Tổng	361.360	429.878	562.538

Nguồn: Chi cục Thuế khu vực VI

3.2. Thực trạng công tác đôn đốc thu nộp thuế tại Chi cục Thuế khu vực VI

Công tác tuyên truyền, phổ biến

Chi cục Thuế khu vực VI đã triển khai công tác tuyên truyền, phổ biến giáo dục pháp luật thuế, hỗ trợ người nộp thuế có trọng tâm, trọng điểm, với nhiều hình thức phong phú, đa dạng, phù hợp với từng đối tượng. Kết quả như sau:

Bảng 4. Tình hình thực hiện công tác tuyên truyền, phổ biến công tác thu nộp thuế trên địa bàn tỉnh Lạng Sơn giai đoạn 2022-2024

Chỉ tiêu	Năm 2022	Năm 2023	Năm 2024
Hội nghị đối thoại (cuộc)	30	45	51
Bản tin thông báo nội bộ (bài)	38	43	47
Thông tin điện tử (bài viết)	215	245	256

Nguồn: Phòng QLNV và CCNT

Giai đoạn 2022-2024, Chi Cục Thuế đã tổ chức được 126 cuộc đối thoại các đơn vị; triển khai, phổ biến nội dung mới của pháp luật về thuế; tổ chức đối thoại, Chi cục Thuế khu vực VI hỗ trợ NNT qua điện thoại là 1.430 lượt, tại bộ phận “Một cửa” 1410 lượt, giải đáp bằng văn bản 480 lượt; 126 lượt giải đáp trực tiếp tại hội nghị đối thoại.

Bên cạnh đó, các văn bản, tin tức, hướng dẫn về chính sách thuế thường xuyên được cập nhật kịp thời trên trang thông tin điện tử Chi Cục Thuế nhằm đáp ứng tốt hơn nhu cầu hỗ trợ, tra cứu thông tin của NNT và các đối tượng liên quan. Cụ thể: đăng tải 716 bài viết, trong đó có 245 văn bản hướng dẫn về thuế. Các văn bản, chính sách thuế được cung cấp thông qua website là một kênh thông tin hỗ trợ hiệu quả cho các tổ chức, cá nhân nộp thuế trên địa bàn tỉnh.

Chi cục thuế thực hiện phối hợp với Ban Tuyên giáo tỉnh ủy, Tỉnh Đoàn Lạng Sơn tuyên truyền công tác thuế trên Bản tin Thông báo nội bộ; qua 3 năm đã phát hành được 128 bài chuyên mục về thuế (năm 2022: 38 bài, năm 2023: 43 bài, năm 2024: 47 bài).

Công tác đơn đốc người nộp thuế

Công tác đơn đốc người nộp thuế gồm: Thông báo tiền nợ thuế và chậm nộp; ban hành các văn bản yêu cầu cung cấp thông tin quản lý nợ; công khai doanh nghiệp nợ thuế, có số nợ tiền thuế lớn.

Bảng 5. Tình hình đơn đốc người nộp thuế trên địa bàn tỉnh Lạng Sơn trong giai đoạn 2022-2024

Chỉ tiêu	Năm 2022	Năm 2023	Năm 2024
Thông báo tiền thuế nợ	4.524	5.353	4.221
Văn bản yêu cầu cung cấp thông tin quản lý nợ (văn bản)	198	243	256
Công khai DN chây ỳ, có số nợ lớn (doanh nghiệp)	51	37	32

Nguồn: Phòng quản lý nợ và CCNT

Về thông báo tiền thuế nợ: Năm 2022, cơ quan thuế đã ban hành 4.524 lượt thông báo tiền nợ thuế và chậm nộp đến các doanh nghiệp và hộ kinh doanh còn nợ thuế. Năm 2023, cơ quan thuế đã ban hành 5.353 lượt thông báo tiền nợ thuế và chậm nộp, tăng 829 lượt ứng với tăng 18,32% so với năm 2022. Năm 2024, cơ quan thuế đã ban hành 4.221 lượt thông báo tiền nợ thuế và chậm nộp, giảm 1.132 lượt ứng với giảm 21,15% so với năm 2023.

Khi cần thiết, cơ quan thuế sẽ ban hành văn bản yêu cầu các chủ thể nợ thuế cung cấp các thông tin liên quan đến doanh nghiệp, hộ kinh doanh để cơ quan thuế có các biện pháp quản lý nợ tốt hơn.

Với các trường hợp doanh nghiệp có số nợ lớn, Chi cục Thuế khu vực VI sẽ công khai các doanh nghiệp này lên website của cơ quan thuế và trên các phương tiện thông tin đại chúng theo quy định tại Luật Quản lý thuế.

Lập nhật ký, sổ theo dõi tình hình nợ thuế

Lập nhật ký Chi cục Thuế khu vực VI thực hiện đúng theo quy trình lập nhật ký theo dõi tình hình nợ thuế. Sau mỗi biện pháp đơn đốc, xử lý nợ thuế, cán bộ quản lý nợ sẽ thực hiện ghi nhật ký.

Lập sổ theo dõi tình hình nợ thuế Chi cục Thuế khu vực VI thực hiện đúng theo quy trình lập sổ theo dõi tình hình nợ thuế, cụ thể là: hàng tháng, sau khi lập nhật ký, cán bộ quản lý nợ hoặc cán bộ tham gia quản lý nợ sẽ chuyển cho cán bộ được giao nhiệm vụ tổng hợp của bộ phận quản lý nợ tổng hợp theo mẫu số 09/QLN.

Bảng 6. Kết quả thực hiện kế hoạch thu tiền nợ thuế trên địa bàn theo kết luận của hoạt động thanh tra, giám sát thuế trên địa bàn tỉnh Lạng Sơn, giai đoạn 2022-2024

Chỉ tiêu	Năm 2022	Năm 2023	Năm 2024
KH thực hiện chỉ tiêu thu nợ có khả năng thu trong năm (tr.đ)	190.000	116.000	140.800
Thực hiện chỉ tiêu thu nợ có khả năng thu trong năm (tr.đ)	186.610	84.460	104.906
Tỷ lệ thực hiện/kế hoạch (%)	98,2%	72,8%	74,5%

Nguồn: Phòng quản lý nợ và CCNT

Kết quả cho thấy tỷ lệ thực hiện/kế hoạch không ổn định các năm: năm 2022 đạt 98,2%, năm 2023 đạt 52,8% và năm 2024 đạt 74,5%. Việc thực hiện thanh tra, kiểm tra thuế theo các chuyên đề chuyên sâu dựa trên cơ sở phân tích những rủi ro nêu trên phần nào đã đáp ứng được yêu cầu cải cách của Ngành thuế, công khai minh bạch về chính sách thuế, tạo sự công bằng giữa những NNT.

Qua kết quả thanh tra kiểm tra cho thấy Chi cục thuế đã tiếp tục thực hiện công văn số 5258/BTC-TCT ngày 22/5/2024 của Bộ Tài chính v/v phối hợp chỉ đạo trong công tác quản lý thuế, tiếp tục đơn đốc các đơn vị phối hợp với Ban chỉ đạo Thu NS cùng cấp thực hiện Kế hoạch số 26/KH-BCĐ ngày 11/7/2024 về việc Sửa đổi, bổ sung Kế hoạch số 21/KH-BCĐ ngày 10/5/2024 của Ban chỉ đạo

thu ngân sách tỉnh về “Triển khai nhiệm vụ của Ban chỉ đạo thu ngân sách nhà nước tỉnh Lạng Sơn” và báo cáo kết quả thực hiện định kỳ về Ban chỉ đạo và Cục thuế.

Chi cục thuế đã tiến nghị các cơ quan chức năng tăng cường các biện pháp ngăn chặn người nộp thuế nợ thuế như: Kiên nghị thu hồi các dự án mà người nộp thuế không chấp hành chính sách về thuế; tạm dừng xuất cảnh theo Công văn số 1829/TCT-QLN ngày 03/05/2024 đối với người đại diện theo pháp luật; tạm dừng giao dịch chuyển dịch tài sản,... để đảm bảo thu hồi tiền thuế nợ vào NSNN.

3.3. Các yếu tố ảnh hưởng đến quản lý nợ thuế

Nền kinh tế thị trường tiềm ẩn nhiều rủi ro và biến động khó lường: Tỉnh Lạng Sơn có sự phát triển đa dạng của kinh tế tỉnh, với tăng trưởng GRDP (tốc độ tăng tổng sản phẩm trên địa bàn) năm 2024 ở mức 7,4%. Cụ thể, năm 2022 đạt 5,6%, năm 2023 đạt 7% và năm 2024 đạt 7,4%.

Chính sách và pháp luật: Các quy chế, chính sách được ban hành đúng mục đích, đúng đối tượng với quy mô phù hợp theo chỉ đạo hướng dẫn của Bộ Tài chính, Cục thuế, không chồng chéo nội dung, không dàn trải, dễ áp dụng thực hiện theo quy trình. Vì vậy nên hiệu quả công tác quản lý thuế tại Chi cục Thuế khu vực VI ngày càng được nâng cao, đạt kết quả tốt trong thời gian qua. Với sự phối hợp chặt chẽ giữa Chi cục Thuế khu vực VI với các cơ quan, đơn vị và các cấp chính quyền trong tỉnh, thành phố như Công an, Thanh tra, các Ban dự án, Kho bạc, Ngân hàng...thì việc thực hiện công tác quản lý nợ thuế cũng được triển khai trên tinh thần hợp tác tốt

Quy trình quản lý nợ của cơ quan thuế: Chi cục Thuế khu vực VI thể hiện khá tốt công tác phối hợp giữa các bộ phận thanh tra, kiểm tra, kê khai và kê toán thuế và các bộ phận khác trong cùng hệ thống thuế. Chi cục Thuế khu vực VI thực hiện quản lý nợ thuế theo ngành dọc, chịu sự kiểm soát của Cục thuế và Chi cục trực tiếp quản lý nợ thuế của các ĐTNT. Với cách quản lý này cho thấy là nhân tố thuận lợi để tổ chức và quản lý nợ thuế tại địa bàn.

Các công cụ hỗ trợ quản lý thuế: Etax (eTax - Thuế điện tử), iHTKK (Khai thuế qua mạng),

eInvoice (Hóa đơn điện tử), MISA AMIS, Fast Accounting, Bravo, HTKK (Hỗ trợ kê khai), TaxOnline, Tax24, Chatbot hỗ trợ thuế, Ứng dụng “eTax Mobile” của Cục thuế, hỗ trợ nộp thuế, tra cứu thông tin nghĩa vụ thuế trên smartphone....

Kết luận

Tình trạng nợ thuế ngày càng gia tăng, diễn biến ngày càng phức tạp, công tác thu hồi nợ thuế trở nên khó khăn đã ảnh hưởng đến việc cân đối ngân sách và chi tiêu của Chính phủ, đồng thời tác động không tốt đến những NNT có ý thức chấp hành tốt pháp luật thuế. Tuy tình hình nợ thuế trong thời gian qua đã được cải thiện đáng kể nhờ những nỗ lực của Chi cục Thuế khu vực VI nhưng tỷ lệ nợ thuế vẫn ở mức khá cao, đặc biệt là nợ khó thu.

Trước yêu cầu của thực tiễn, bài viết chú trọng phân tích các số liệu báo cáo, đề xuất các giải pháp cụ thể như sau: (i) giải pháp về nghiệp vụ quản lý nợ thuế, xử lý đối với từng nhóm tính chất nợ; (ii) tăng cường trách nhiệm của bộ phận quản lý nợ và công chức thuế trong công tác quản lý nợ thuế; (iii) tăng cường đào tạo, bồi dưỡng nâng cao nghiệp vụ cho đội ngũ cán bộ thuế; (iv) đảm bảo sự phối hợp nhịp nhàng giữa bộ phận quản lý nợ và các bộ phận có liên quan khác trong quản lý nợ và đơn đốc thu nộp thuế; (v) tăng cường tuyên truyền, giáo dục đối với ĐTNT... Các nhóm giải pháp này đều tập trung vào các nội dung: Hạn chế sự biến động trong các khoản nợ khó thu, nợ chờ điều chỉnh, nợ chờ xử lý/ điều chỉnh nói riêng và tổng nợ nói chung; Tăng cường công tác phân tích những yếu tố ảnh hưởng đến công tác quản lý nợ và cưỡng chế nợ thuế; Hoàn thiện công tác lập kế hoạch thu nợ tại Chi Cục thuế và Quy trình quản lý nợ và cưỡng chế nợ thuế.

Tài liệu tham khảo:

Chi cục Thuế khu vực VI (2022, 2023, 2024), Báo cáo Tổng kết công tác thuế 2022, 2023. 2024, nhiệm vụ và giải pháp công tác thuế năm 2023,2024, 2025, Bắc Giang.

Chính phủ (2014), Nghị định số 91/2014/NĐ-CP: Sửa đổi, bổ sung một số điều tại các nghị định quy định về thuế.

Chính phủ (2015), Nghị định số 12/2015/NĐ - CP: Quy định chi tiết thi hành Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của các Luật về thuế và sửa đổi, bổ sung một số điều của các nghị định về thuế.

Quốc hội nước CHXHCN Việt Nam (2019), Luật Quản lý thuế số 38/2019/QH14 ngày 13/6/2019.